

ВИСНОВОК

щодо проєкту Закону України «Про обіг товарів, пов'язаних зі знелісненням та/або деградацією лісів»

(реєстр. № 15352 від 25.06.2026 р., н. д. Бондаренко О. В., Гайду О. В. та інші)

1. Загальна характеристика законопроєкту

Метою проєкту Закону є створення національних правових, організаційних та цифрових механізмів контролю ввезення на митну територію України, надання на ринку та вивезення за межі України товарів, виробництво яких пов'язане зі знелісненням та/або деградацією лісів.

Прийняття документа спрямоване на виконання міжнародних зобов'язань України в межах програми **Ukraine Facility** (крок 15.7 Реформи 4 Розділу 15 «Зелений перехід та захист довкілля») та Національної програми адаптації законодавства України до права ЄС (пункт 30 Розділу 27 «Довкілля та зміна клімату»).

Проєктом пропонується:

- Встановити вимоги щодо здійснення належної перевірки (Due Diligence) операторами та трейдерами.
- Впровадити електронні системи простежуваності на базі Державного аграрного реєстру (ДАР) та Електронного кабінету експортера.
- Внести зміни до Лісового кодексу України щодо вдосконалення лісовпорядкування, ведення Єдиної державної системи електронного обліку деревини (ЕОД), впровадження методів наближеного до природи лісівництва та лісопатологічного моніторингу.
- Викласти у новій редакції Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з реалізацією та експортом деревини», запровадивши електронний Сертифікат про походження деревини та виробів з неї.

2. Належність законопроєкту до міжнародно-правових зобов'язань України та сфери дії права ЄС

Предмет правового регулювання законопроєкту охоплюється положеннями **Глави 6 «Навколишнє середовище»**, **Глави 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій»** Розділу V, а також **Глави 13 «Торгівля та сталий розвиток»** Розділу IV Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

У рамках переговорного треку щодо вступу України до ЄС законопроєкт належить до **Кластера 4 «Зелений порядок денний та стале з'єднання»** (Розділ 27 «Довкілля та зміна клімату»).

Правовідносини у права ЄС регулюються:

1. **Регламентом (ЄС) 2023/1115** Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 року про надання на ринку Союзу та експорт з Союзу певних товарів і продуктів, пов'язаних із знелісненням та деградацією лісів (EUDR).
2. **Виконавчим регламентом Комісії (ЄС) 2025/1093** від 22 травня 2025 року щодо встановлення переліку країн із низьким або високим рівнем ризику.
3. **Статтями 35 та 36 Угоди про асоціацію** (в контексті торговельних обмежень та винятків за ст. XX ГАТТ 1994).

3. Аналіз відповідності законопроекту праву ЄС та виявлені невідповідності (Фактаж)

За результатами юридичного та секторального аналізу встановлено, що Законопроект № 15352 у цілому відповідає концепції Регламенту (ЄС) 2023/1115, проте містить низку **суттєвих прогалин та системних суперечностей**, які потребують усунення:

3.1. Неповнота товарного охоплення (Розділ I)

- **Право ЄС:** Відповідно до статті 2 та Додатка I до Регламенту (ЄС) 2023/1115 регулювання поширюється на велику рогату худобу, какао, каву, олійну пальму, каучук, сою та деревину, а також усі похідні продукти, включаючи деревну масу, папір, картон, меблі та їх частини (групи 44, 47, 48, 94 УКТ ЗЕД).
- **Проект № 15352:** У статті 1 та статті 2 обмежив перелік груп УКТ ЗЕД, у межах яких Кабмін вибирає товари, залишками груп 01, 02, 09, 12, 15, 16, 18, 23, 29, 38, 40, 41 та 44. Повністю **випущено групи 47 (деревна маса), 48 (папір та картон) та 94 (меблі)**. Це створює прогалину, через яку частина українського експорту деревообробки опиниться під загрозою прямого блокування на митниці ЄС.

3.2. Неповнота повноважень контролюючих органів (Розділ II)

- **Право ЄС:** Статті 15 та 16 Регламенту (ЄС) 2023/1115 вимагають від державних органів надання технічної та консультаційної допомоги мікро-, малим та середнім підприємствам (МСП), постійного моніторингу торгівлі задля виявлення схем обходу вимог, а також проведення перевірок виключно на основі ризик-орієнтованого підходу з визначенням мінімальних відсотків охоплення суб'єктів.
- **Проект № 15352:** У статтях 5–9 не передбачено обов'язку органів надавати інфраструктурну чи консультаційну підтримку МСП, не визначено органу, відповідального за моніторинг обходу закону, а також не закріплено критеріїв мінімального рівня охоплення перевітками та ризик-орієнтованого планування.

3.3. Викривлення процедури інформування про ризики (Розділ III)

- **Право ЄС:** Статті 4 та 5 Регламенту (ЄС) 2023/1115 зобов'язують оператора **негайно** інформувати компетентні органи та всіх учасників ланцюга постачання, якщо отримано інформацію, що вказує навіть на **ризик невідповідності**.
- **Проект № 15352:** У статті 10 встановлено 3-денний строк замість вимоги «негайно», не передбачено обов'язку інформувати інших контрагентів у ланцюгу, а саме

інформування прив'язано до вже підтвердженого «факту невідповідності», що звужує превентивний ефект регулювання.

3.4. Помилки в застосуванні спрощеного режиму належної перевірки (Розділ IV)

- **Право ЄС:** Стаття 2 (п. 15а), статті 4а та 13 Регламенту (ЄС) 2023/1115 чітко розрізняють два режими:
 1. *Разова спрощена декларація* (ст. 4а) — застосовується **виключно до мікро- та малих первинних виробників**, які працюють у країнах з низьким ризиком і продають власність/продукцію з власної ділянки.
 2. *Спрощена належна перевірка* (ст. 13) — застосовується для товарів з країн низького ризику (Україна внесена до переліку країн низького ризику Виконавчим регламентом Комісії (ЄС) 2025/1093). Звільняє від оцінки та мінімізації ризиків, але **вимагає повного збору геолокаційних даних** (ст. 9) та подання звичайної заяви про належну перевірку.
- **Проект № 15352:** У статтях 12, 17–19 змішав ці режими. Запропонована «спрощена заява під кожен окрему партію товару» суперечить суті разової спрощеної декларації первинного виробника та не відповідає архітектурі EUDR. Також безпідставно введено три рівні ризику («відсутній», «низький», «високий»), тоді як Регламент ЄС оперує концепцією «незначного ризику» (*negligible risk*).

3.5. Невідповідність системи санкцій (Розділ V)

- **Право ЄС:** Стаття 25 Регламенту (ЄС) 2023/1115 вимагає запровадження ефективних, пропорційних та стримуючих санкцій, включно з: конфіскацією продукції та доходів; тимчасовою заборогою на ввезення/експорт; виключенням з процедур публічних закупівель та публічного фінансування; а також штрафами у розмірі **не менше 4% річного обороту** юридичної особи в ЄС.
- **Проект № 15352:** У статті 25 передбачає виключно фіксовані адміністративні штрафи (від 6 до 40 мінімальних заробітних плат). Повністю відсутні санкції щодо конфіскації доходів, обмеження участі в публічних закупівлях та заборони діяльності при повторних порушеннях.

3.6. Експортні обмеження та сертифікація деревини

- **Заборона експорту рідкісних видів дерев:** Проект пропонує заборонити експорт деревини та виготовлених з неї виробів рідкісних видів дерев (зміни до Закону про експорт деревини). З огляду на рішення Арбітражної групи від 11 грудня 2020 року, такий захід має природоохоронний характер і може бути виправданий за ст. 36 Угоди про асоціацію та ст. XX(b) ГАТТ 1994 року лише за умови надання чіткого наукового обґрунтування пропорційності та відсутності прихованого обмеження торгівлі.
- **Сертифікат походження vs Заява про належну перевірку:** Електронний сертифікат походження деревини (зміни до ст. 3 Закону) підтверджує лише законність заготівлі, але **не є тотожним Заяві про належну перевірку** за EUDR, оскільки не гарантує критерію відсутності знеліснення після 31.12.2020.

3.7. Порушення строків набрання чинності (Прикінцеві положення)

- **Невідповідність Переговорній позиції:** Пункт 1 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» проекту Закону передбачає, що ключові статті 17–25 (щодо заяв

належної перевірки, контролю та відповідальності) набирають чинності лише з **1 січня 2030 року**.

- Це прямо суперечить Національній програмі адаптації, зобов'язанням за Ukraine Facility та Переговорній позиції України за **Кластером 4**, згідно з якими системи простежуваності мають запрацювати без затримок. Відтермінування ключових статей на 2030 рік без попереднього офіційного погодження з Європейською Комісією призведе до негативної оцінки у щорічному Звіті ЄК про розширення (*Enlargement Report*) та створить бар'єр для експорту української агро- та деревообробної продукції на ринок ЄС.

4. Підсумковий висновок

Проект Закону України (реєстр. № 15352) спрямований на виконання важливих зобов'язань України в межах **Кластера 4 («Зелений порядок денний та стале з'єднання»)**, виконання вимог програми **Ukraine Facility** та гармонізацію законодавства з Регламентом (ЄС) 2023/1115 (EUDR).

Законопроект **в цілому не суперечить праву Європейського Союзу**, проте **потребує суттєвого доопрацювання** до першого/другого читання з метою:

1. Розширення переліку товарів кодами УКТ ЗЕД груп 47, 48 та 94.
2. Синхронізації механізмів спрощеної належної перевірки та термінології із вимогами Регламенту (ЄС) 2023/1115.
3. Розширення спектра санкцій за порушення вимог закону (включаючи конфіскацію та обмеження доступу до публічних закупівель).
4. Перегляду строків набрання чинності статтями 17–25 та їх обов'язкового попереднього погодження з Європейською Комісією через Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.

ДЕТАЛІЗОВАНА ТАБЛИЦЯ ПРАВОК ДО ЗАКОНОПРОЄКТУ № 15352

щодо гармонізації з Регламентом (ЄС) 2023/1115 про запобігання знеліценню (EUDR)

Розділ та стаття Законопроєкту № 15352	Чинна редакція / зміст проєкту № 15352 PDF	Вимога Регламенту (ЄС) 2023/1115 (EUDR) PDF	Запропонована зміна / Юридична правка
Розділ I, Стаття 1, 2 <i>(Визначення термінів та сфера дії)</i>	Обмежує вибір товарних кодів Кабміном групами 01, 02, 09, 12, 15, 16, 18, 23, 29, 38, 40, 41 та 44 УКТ ЗЕД.	Стаття 2, Додаток I: Регулювання поширюється також на похідну продукцію з деревини: групи 47 (деревна маса), 48 (папір, картон) та 94 (меблі та їх частини).	Доповнити статтю 2 кодами груп 47, 48 та 94 УКТ ЗЕД. Без цього продукція української целюлозно-паперової та меблевої галузей підпаде під пряме митне ембарго в ЄС.
Розділ II, Стаття 5, 6 <i>(Повноваження органів влади)</i>	Не передбачає обов'язку державних органів надавати підтримку бізнесу та моніторити схеми обходу.	Стаття 15: Держава зобов'язана надавати технічну/консультаційну допомогу МСП та здійснювати постійний моніторинг змін структури торгівлі задля виявлення обходу вимог EUDR.	Доповнити ст. 5 та 6 нормою про обов'язкове надання органами виконавчої влади консультаційної та технічної допомоги мікро-, малим та середнім підприємствам (МСП) та призначення відповідального органу за моніторинг обходу закону.
Розділ II, Стаття 8,	Закріплює контрольні	Стаття 16: Вимагає	Доповнити статті 8 та

Розділ та стаття Законопроєкту № 15352	Чинна редакція / зміст проєкту № 15352 PDF	Вимога Регламенту (ЄС) 2023/1115 (EUDR) PDF	Запропонована зміна / Юридична правка
9 <i>(Державний контроль)</i>	повноваження за Держлісагентством та Держпродспоживслужбою, але без критеріїв перевірок.	проведення перевірок за ризик-орієнтованим підходом із чіткими критеріями відбору суб'єктів та регулюванням мінімального охоплення.	9 вимогами щодо обов'язкового застосування ризик-орієнтованого планування, встановлення мінімального річного відсотка охоплення перевітками та документування їх результатів.
Розділ III, Стаття 10 <i>(Обов'язки суб'єктів)</i>	Встановлює 3-денний строк повідомлення про факт невідповідності; не вимагає інформувати ланцюг постачання.	Статті 4, 5: Оператор зобов'язаний негайно повідомити компетентний орган та всіх наступних операторів/трейдерів у разі отримання інформації про ризик невідповідності.	Замінити «3 дні» на «негайно», розширити обов'язок інформування на всіх учасників ланцюга постачання та прив'язати його до виявлення <i>ризик</i> невідповідності, а не лише підтвердженого факту.
Розділ IV, Стаття 12, 17–19	Запроваджує «спрощену заяву під кожну окрему партію товару» для МСП та товарів з країн низького	Статті 2 (п. 15а), 4а, 13: Спрощена декларація за ст. 4а є разовою і діє лише для мікро/малих	Розділити системи: встановити разову спрощену декларацію для мікро/малих

Розділ та стаття Законопроект № 15352	Чинна редакція / зміст проекту № 15352 PDF	Вимога Регламенту (ЄС) 2023/1115 (EUDR) PDF	Запропонована зміна / Юридична правка
<i>(Належна перевірка)</i>	ризик.	<i>первинних виробників.</i> Спрощена перевірка за ст. 13 знімає оцінку ризиків, але вимагає збору геолокації (ст. 9).	первинних виробників (ст. 4а EUDR), а для решти товарів із країн низького ризику закріпити спрощену належну перевірку зі збереженням вимог до геолокації.
Розділ IV, Стаття 15 <i>(Оцінка ризиків)</i>	Встановлює три рівні ризику: « відсутній », « низький », « високий ».	Стаття 10: Оперує концепцією встановлення « незначного ризику » (<i>negligible risk</i>). Якщо ризик не є незначним, обіг товару забороняється до вжиття мінімізаційних заходів.	Переглянути термінологію ст. 15: замінити градацію рівнів ризику на оцінку наявності або відсутності « незначного ризику » відповідно до вимог статті 10 Регламенту (ЄС) 2023/1115.
Розділ V, Стаття 25 <i>(Відповідальність)</i>	Передбачає лише фіксовані адміністративні штрафи від 6 до 40 мінімальних заробітних плат.	Стаття 25: Вимагає ефективних та стримуючих санкцій: конфіскація продукції/доходів, виключення з публічних закупілей, заборона	Розширити перелік санкцій у ст. 25: додати конфіскацію товарів та доходів, тимчасову заборону виведення товарів на ринок, позбавлення права на

Розділ та стаття Законопроекту № 15352	Чинна редакція / зміст проекту № 15352 PDF	Вимога Регламенту (ЄС) 2023/1115 (EUDR) PDF	Запропонована зміна / Юридична правка
		обігу та штрафи не менше 4% річного обороту в ЄС.	публічні закупівлі та прив'язати штрафи до % від обороту.
Розділ VI, Пункт 1 (Прикінцеві положення)	Встановлює, що ключові статті 17–25 (контроль, заяви, відповідальність) набувають чинності з 1 січня 2030 року .	Переговорна позиція Кластера 4 & Ukraine Facility: Втрата чинності без імплементації EUDR створює торговельні бар'єри та суперечить графіку гармонізації законодавства.	Змінити дату набрання чинності статтями 17–25 на 2027 рік (або узгодити будь-яке відтермінування безпосередньо з Європейською Комісією через Міністерство економіки та Міндовкілля).

Кластер 4: Зелений порядок денний

Аналіз Законопроекту № 15352

Гармонізація з Регламентом ЄС 2023/1115 (EUDR) та захист експорту

Статус: Прийнято за основу у першому читанні (вересень 2026 р.)

Мета: Запобігання митному ембарго ЄС та виконання Індикатора 15.7 Ukraine Facility

Проект «Прогрес України 2026»

Ключові прогалини чинної редакції (Gap Analysis)

1. Звуження товарів

Пропущено важливі експортні групи: папір, целюлозу (групи 47, 48) та меблі (група 94).

2. Викривлення спрощень

Плутанина між разовою заявою для мікровиробників та спрощеною перевіркою для країн низького ризику.

3. Слабкі санкції

Фіксовані штрафи замість європейського стандарту (не менше 4% від річного обороту в ЄС).

4. Зрив дедлайнів

Відтермінування норм контролю до 2030 року протирічить вимогам переговорного треку.

Проект «Прогрес України 2026»

Деталізована таблиця правок (Розділи I–VI)

Розділ / Стаття	Чинна редакція № 15352	Вимога EUDR / Правка
Розділ I (Ст. 1, 2)	Обмежено кодами 01–44 УКТ ЗЕД	Додати групи 47, 48, 94 (папір, меблі) для захисту галузей від ембарго.
Розділ III (Ст. 10)	Строк сповіщення — 3 дні	Замінити на «негайно» при виявленні ризику невідповідності.
Розділ IV (Ст. 15)	Рівні: відсутній/низький/високий	Впровадити оцінку наявності «незначного ризику» (negligible risk) .
Розділ V (Ст. 25)	Штрафи 6–40 МЗП	Додати конфіскацію товарів/доходів та штраф ≥4% обороту в ЄС .
Розділ VI (Пункт 1)	Набрання чинності з 2030 р.	Змінити на 2027 рік або офіційно погодити терміни з Єврокомісією.

Проект «Прогрес України 2026»

Дорожня карта до другого читання

Крок 1. Врахування юридичної таблиці правок під час підготовки в Комітеті ВР.

Крок 2. Офіційне погодження термінів набрання чинності з Європейською Комісією.

Крок 3. Консультації з експортерами щодо впровадження систем геолокації та належної перевірки.

Проект «Прогрес України 2026»

